

Minister Zdrowia

Warszawa, 31 marca 2022

RKIK.050.4.2022.MS

Pani
Ewa Matecka
Zastępca Przewodniczącego Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Senator,

w nawiązaniu do pisma z dnia 9 marca 2022 r. znak: BPS.DKS.KPCPP.0330.8.2022, w sprawie przygotowania stanowiska odnośnie do petycji dotyczącej „podjęcia inicjatywy ustawodawczej regulującej wsparcie psychologiczne dla społeczeństwa poprzez powołanie poradni psychologicznych oraz wprowadzenie nowego zawodu opiekuna zdrowotnego/opiekunki zdrowotnej”, proszę o przyjęcie poniższego.

Nadawca petycji proponuje powołanie nowego zawodu „opiekuna zdrowotnego”, który ma realizować zadania „z pogranicza” obszaru opieki medycznej i opieki społecznej. Należy bowiem zauważyć, że zgodnie z treścią petycji, opiekun zdrowotny powinien posiadać szeroką wiedzę medyczną i psychologiczną, którą wykorzystywałby w realizacji zadań zawodowych wobec osób będących w wieku emerytalnym, osób niepełnosprawnych, osób z przewlekłymi i specyficznymi schorzeniami, osób, które uległy wypadkom oraz kobietom w ciąży i dzieciom. Według autora petycji opiekun zdrowotny miałby świadczyć takie usługi, jak m.in.: wykonywanie rutynowych badań, kontrolowanie stanu zdrowia osób, którymi się opiekuje, prowadzenie rozmowy psychologicznej, doradztwo w zakupie leków, towarzyszenie w trakcie wizyt u specjalistów, pilnowanie diety, wspomaganie prawidłowego rozwoju ciąży (a w ostateczności – przyjmowanie porodu).

Należy podkreślić, że kształcenie w poszczególnych zawodach przygotowuje dane osoby do wykonywania ściśle określonych czynności zawodowych. W ramach kształcenia zdobywa się bowiem specjalistyczną wiedzę i umiejętności, które są specyficzne dla danego zawodu i powinny zostać odzwierciedlone w powierzonym zakresie obowiązków. W obowiązującym porządku prawnym uregulowane są m.in.

kwestie dotyczące kształcenia i zasad wykonywania zawodów, które w swoich kompetencjach posiadają wskazane przez nadawcę petycji zadania zawodowe.

Zasady wykonywania zawodu lekarza są ściśle określone w ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2021 r. poz. 790, z późn. zm.). Zgodnie z art. 2 ust. 1 ww. ustawy wykonywanie zawodu lekarza polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, w szczególności: badaniu stanu zdrowia, rozpoznawaniu chorób i zapobieganiu im, leczeniu i rehabilitacji chorych, udzielaniu porad lekarskich, a także wydawaniu opinii i orzeczeń lekarskich. Zatem należy wskazać, że powyższe czynności są zastrzeżone dla zawodu lekarza. Nie ma możliwości przekazywania wspomnianemu w petycji „opiekunowi zdrowotnemu” uprawnień lekarza, w tym lekarza specjalisty w dziedzinie położnictwa i ginekologii.

W przypadku grupy zawodowej pielęgniarek i położnych, kwestie dotyczące zasad wykonywania ww. zawodów oraz kształcenia w tych zawodach reguluje ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. z 2022 r. poz. 551). Zgodnie w ww. ustawą, pielęgniarka jest przygotowana do udzielania świadczeń zdrowotnych, w szczególności polegających na: rozpoznawaniu warunków i potrzeb zdrowotnych pacjenta, rozpoznawaniu problemów pielęgnacyjnych pacjenta, planowaniu i sprawowaniu opieki pielęgnacyjnej nad pacjentem, samodzielnym udzielaniu w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych oraz medycznych czynności ratunkowych, realizacji zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji, orzekaniu o rodzaju i zakresie świadczeń opiekuńczo-pielęgnacyjnych oraz edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia. Natomiast położna jest przygotowana do udzielania świadczeń zdrowotnych w zakresie sprawowania opieki nad kobietą w przebiegu ciąży fizjologicznej, a także prowadzenia w określonych badaniach niezbędnych w monitorowaniu ciąży fizjologicznej, prowadzenia porodu fizjologicznego oraz monitorowania płodu z wykorzystaniem aparatury medycznej, sprawowania opieki położniczo-ginekologicznej nad kobietą, prowadzenia działalności edukacyjno-zdrowotnej w określonym zakresie. Ponadto pielęgniarka i położna są obowiązane, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi, do udzielenia pomocy w każdym przypadku, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby spowodować stan nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Należy również podkreślić, że resort zdrowia podejmuje wiele działań mających na celu zwiększenie liczby aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych w systemie ochrony zdrowia, poprzez wypracowanie rozwiązań zapewniających wysoką jakość, bezpieczeństwo i dostępność do opieki pielęgniarskiej i położniczej dla pacjentów

i społeczeństwa. Wprowadzono rozwiązania systemowe mające na celu zwiększenie kompetencji zawodowych pielęgniarek i położnych, m.in. możliwość wystawiania recept (samodzielnie lub w ramach kontynuacji zleceń lekarskich) na leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego, zleceń i recept na wyroby medyczne oraz skierowań na określone badania diagnostyczne, porady pielęgniarki i porady położnej w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej z wybranych zakresów (porada pielęgniarska: chirurgia ogólna, diabetologia, kardiologia, porada położnej: położnictwo ginekologia) oraz porady pielęgniarki i położnej w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. W związku z powyższym należy stwierdzić, że pielęgniarka i położna przygotowywane są w ramach kształcenia przeddyplomowego i podyplomowego do realizacji świadczeń zdrowotnych, w szczególności samodzielnego udzielania w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych oraz medycznych czynności ratunkowych, w tym też osobom niepełnosprawnym, z przewlekłymi i specyficznymi schorzeniami, po wypadkach oraz kobietom w ciąży i dzieciom.

Należy również zwrócić uwagę, iż w związku z koniecznością zabezpieczenia świadczeń pielęgnacyjnych nad osobami niesamodzielnymi od roku szkolnego 2007/2008 uruchomiono kształcenie w zawodzie opiekun medyczny, prowadzone w systemie oświaty w szkołach policealnych. Natomiast od roku szkolnego 2021/2022, mając na uwadze wykorzystanie istniejącego potencjału zawodu opiekuna medycznego, do podstawy programowej kształcenia w tym zawodzie, wprowadzono nowe efekty kształcenia m. in. w zakresie wykonywania wybranych czynności z zakresu opieki medycznej, wydłużając jednocześnie okres trwania nauki w tym zawodzie z jednego roku do półtora roku. Ma to przyczynić się do wzbogacenia systemu ochrony zdrowia o optymalnie przygotowaną kadrę medyczną, stanowiącą wymierną pomoc dla osób wykonujących inne zawody medyczne, co powinno przełożyć się na poprawę jakości opieki i świadczeń zdrowotnych udzielanych pacjentom. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 991, z późn. zm.) absolwent szkoły prowadzącej kształcenie w zawodzie opiekun medyczny powinien być przygotowany do wykonywania m.in. następujących zadań zawodowych: rozpoznawania problemów funkcjonalnych oraz potrzeb biologicznych i psycho- społecznych osoby chorej i niesamodzielnej w różnym stopniu zaawansowania choroby i w różnym wieku, świadczenia usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej w różnym stopniu zaawansowania choroby i w różnym wieku, współpracy z pielęgniarkami i lekarzami oraz innym personelem, wykonywania czynności z zakresu pobierania krwi żyłnej i włośniczkowej oraz innych materiałów

do badań laboratoryjnych i wykonywania wybranych czynności medycznych w podmiotach leczniczych, w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz w środowisku domowym. Dodatkowo należy wskazać, że rozporządzenie z dnia 15 lutego 2019 r. Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 316, z późn. zm.) w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, oprócz zawodu opiekuna medycznego (z branży - Opieka zdrowotna), uwzględnia również inne zawody (z branży - Pomoc społeczna), właściwe dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, których zadania są częściowo zbieżne z zadaniami „opiekuna zdrowotnego” wskazanymi w petycji: asystent osoby niepełnosprawnej (udzielanie pomocy i organizacja wsparcia osobie niepełnosprawnej), opiekun osoby starszej (świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej), opiekun w domu pomocy społecznej (świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie podopiecznej), opiekunka środowiskowa (świadczenie usług opiekuńczych).

W nawiązaniu natomiast do kwestii udzielania przez „opiekuna zdrowotnego” wsparcia psychologicznego dla społeczeństwa należy zauważyć, iż zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. z 2019 r. poz. 1026), wykonywanie zawodu psychologa polega na świadczeniu usług psychologicznych, a w szczególności na: diagnozie psychologicznej, opiniowaniu, orzekaniu, o ile przepisy odrębne tak stanowią, psychoterapii oraz udzielaniu pomocy psychologicznej.

Ponadto informuję, iż działania na rzecz zdrowia psychicznego ukierunkowane są m.in. na funkcjonowanie środowiskowej opieki psychiatrycznej (bliżej pacjenta), opartej na centrach zdrowia psychicznego, zgodnie z Narodowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022, określającym strategię działań zmierzających do m.in. zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb. Tym samym ww. centra zapewniają kompleksowość i koordynację udzielanych świadczeń adekwatnie do potrzeb pacjentów z obszaru działania danego centrum. Niezależnie od sytuacji życiowej, czy materialnej, pacjent może skorzystać z pomocy lekarzy specjalistów w dziedzinie psychiatrii, psychoterapeutów, czy psychologów. Jednym z kluczowych elementów funkcjonowania centrum jest punkt zgłoszeniowo-koordynacyjny (w przypadkach pilnych uzgodnienie terminu przyjęcia i wskazanie miejsca uzyskania niezbędnego świadczenia psychiatrycznego następuje nie później niż 72 godziny od zgłoszenia). W punkcie zgłoszeniowo-koordynacyjnym przeprowadzana jest także wstępna ocena potrzeb zdrowotnych osób zgłaszających, następuje uzgodnienie wstępnego planu postępowania terapeutycznego oraz udzielenie możliwego wsparcia. Udzielanie

świadczeń opieki zdrowotnej w ramach pilotażu możliwe jest od 1 lipca 2018 r. do 31 grudnia 2022 r. Obecnie funkcjonuje 39 centrów zdrowia psychicznego, a obszar ich działań umożliwia sprawne zarządzanie populacją objętą opieką oraz prowadzenie procesu terapeutycznego. Należy też podkreślić, iż pilotaż jest systematycznie rozszerzany. Dodatkowo należy wskazać, że wszczęto prace analityczno-koncepcyjne dotyczące nowelizacji ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz innych kluczowych ustaw, które umożliwią systemowe umiejscowienie rozwiązań środowiskowego modelu opieki psychiatrycznej testowanego w programie pilotażowym. Natomiast, w zakresie ochrony zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, nowy model systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży zakłada stworzenie sieci ośrodków w ramach trzech poziomów referencyjnych. Każdy poziom referencyjny będzie udzielał pomocy pacjentom o różnych potrzebach zdrowotnych. Kluczową zmianą jest upowszechnienie pomocy udzielanej w nowopowstających placówkach umiejscowionych blisko miejsca zamieszkania dziecka – ośrodkach I poziomu referencyjnego, w których pracują psycholodzy, psychoterapeuci i terapeuci środowiskowi. W ośrodkach tych pomoc mogą uzyskać osoby, które nie potrzebują diagnozy psychiatrycznej lub farmakoterapii. Co istotne, pacjenci mogą skorzystać z oferty tych ośrodków bez skierowania lekarskiego. Zgodnie z planami Ministerstwa Zdrowia docelowo ośrodek I poziomu ma działać na terenie każdego powiatu (finalnie na terenie Polski ma powstać ok. 400 takich ośrodków, ale już obecnie ośrodki znajdują się w każdym województwie w kraju). Od marca ubiegłego roku udało się zakontraktować 343 takie placówki, a Narodowy Fundusz Zdrowia stale prowadzi konkursy na te obszary, w których ośrodki jeszcze nie funkcjonują. Do tych placówek trafiać będą osoby wymagające diagnozy psychiatrycznej lub farmakoterapii, pomocy w ramach oddziału dziennego lub całodobowego pomocy w trybie nagłym. Ministerstwo Zdrowia przygotowało także program wieloletni wsparcia oddziałów psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży na lata 2022-2023, na którego realizację zaplanowano środki finansowe w wysokości 80 mln zł., co powinno wpłynąć na poprawę stanu oddziałów psychiatrii dziecięcej. W związku z nowymi wyzwaniami stojącymi przed systemem ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, w Ministerstwie Zdrowia przygotowany został program pilotażowy oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin. Celem programu jest praktyczne sprawdzenie efektywności różnych programów oddziaływań terapeutycznych przedstawionych przez realizatorów programu pilotażowego. Wyniki programu zostaną wykorzystane do poprawy jakości i efektywności oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży. Do realizacji programu zgłosiło się 10 ośrodków, a pierwszy z nich rozpoczął działalność 23 grudnia 2021 r. Jednocześnie w celu

zapewnienia wsparcia i pomocy osobom w stanach wystąpienia kryzysu psychicznego, w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025, od 1 grudnia 2021 r. funkcjonuje Centrum Wsparcia dla osób dorosłych w kryzysie psychicznym, prowadzone przez Fundację ITAKA, dzięki czemu każda osoba może skorzystać z bezpłatnych konsultacji i wsparcia psychologicznego udzielanego telefonicznie (nr tel. 800 70 2222), e-mailowo (porady@centrumwsparcia.pl) oraz poprzez czat i stronę internetową (<https://centrumwsparcia.pl>), a także może skontaktować się z konkretnym specjalistą np. psychiatrą, asystentem zdrowienia, terapeutą uzależnień. Minister Zdrowia, we współpracy z Rzecznikiem Praw Dziecka, rozwija działania prowadzone w ramach Dziecięcego Telefonu Zaufania (infolinia 800 12 12 12), oferującego wsparcie dzieciom i młodzieży. Bezpłatny numer działa przez całą dobę. Młodzi ludzie, którzy wolą posługiwać się komunikatorem, mogą skorzystać z czatu dostępnego na stronie internetowej Rzecznika Praw Dziecka (<https://czat.brpd.gov.pl/>). Telefon zaufania udziela wsparcia w sprawach dotyczących przemocy, problemów emocjonalnych, w relacjach rówieśniczych, szkolnych i rodzinnych oraz wynikających z okresu dorastania. Ponadto w 2021 r. resort zdrowia zrealizował kampanię społeczną dotyczącą ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży pn. *Powiedz, co czujesz. Zdemaskuj emocje*. Celem kampanii było zwrócenie uwagi na problemy psychiczne dzieci i młodzieży, zmiana świadomości społecznej dotyczącej sposobu dbania o kondycję psychiczną, a także upowszechnienie wiedzy w zakresie możliwości uzyskania wsparcia – m.in. w ramach infolinii 800 12 12 12, jak również nowych ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej.

Mając na uwadze powyższe, w wyniku przeprowadzonej analizy przedłożonej propozycji utworzenia i wprowadzenia do systemu opieki zdrowotnej nowego zawodu oraz mając na względzie obowiązujące regulacje prawne uprzejmie informuję, że idea utworzenia zawodu „opiekuna zdrowotnego”, którego kompetencje zawodowe będą pokrywać się z kompetencjami już funkcjonujących w systemie ochrony zdrowia (czy też opieki społecznej) zawodów nie znajduje uzasadnienia.

Z poważaniem

z upoważnienia Ministra Zdrowia

Piotr Bromber

Podsekretarz Stanu

/dokument podpisany elektronicznie/